

IJTIMOIIY ISH TARIXI VA XORIJIY TAJRIBA

Ozodbek Yigitaliyev Davronbek o'g'li

Farg'ona davlat universiteti Tarix fakulteti

ijtimoiy ish yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada ijtimoiy ish sohasining tarixiy rivojlanish bosqichlari, uning jamiyatdagi o'rni va vazifalari, shuningdek, rivojlangan davlatlarning ijtimoiy ish sohasidagi ilg'or tajribalari tahlil qilinadi. Ijtimoiy ishning ilmiy yo'nalish sifatida shakllanishi, ijtimoiy muammolar yechimida tutgan o'rni, shuningdek, xorijiy tajriba asosida O'zbekistonda ushbu sohani yanada rivojlantirish bo'yicha takliflar berilgan.

Kalit so'zlar; Ijtimoiy ish, tarixiy taraqqiyot, xorijiy tajriba, ijtimoiy yordam, professional tayyorgarlik, ijtimoiy himoya.

Ijtimoiy ish — bu jamiyatning ijtimoiy muammolari, ijtimoiy adolatsizlik, nochor qatlamlarni qo'llab-quvvatlash va ularning huquqlarini himoya qilishga qaratilgan faoliyat turi bo'lib, inson huquqlari va ijtimoiy adolat tamoyillariga asoslanadi. Ushbu sohaga bo'lgan ehtiyoj jamiyat taraqqiyoti bilan yanada ortib bormoqda.

Bugungi kunda ijtimoiy ish mustaqil fan, amaliy faoliyat sohasi va professional tayyorgarlik yo'nalishi sifatida shakllangan. Ayniqsa, rivojlangan davlatlardagi ilg'or tajribalarning o'rganilishi va ularni milliy sharoitlarga moslashtirish O'zbekiston uchun katta ahamiyat kasb etmoqda.

Ijtimoiy ish fani XIX asr oxiri va XX asr boshlarida G'arbda, ayniqsa, AQSh va Buyuk Britaniyada shakllana boshlagan. Ushbu davrda industrializatsiya va urbanizatsiya natijasida yuzaga kelgan muammolar — ishsizlik, kambag'allik, bolalar mehnati va ijtimoiy tengsizlik kabi holatlar ushbu faoliyatning shakllanishiga sabab bo'ldi.

Mary Richmond va **Jane Addams** kabi shaxslar zamonaviy ijtimoiy ishning asoschilari hisoblanadi. Ular muhtojlarga individual yondashuv, ijtimoiy maslahat va jamoaviy ishtirok tamoyillarini asoslab berdi.

Zamonaviy tadqiqotchilar — **Walter Lorenz, Malcolm Payne, Hans-Uwe Otto** kabi olimlar ijtimoiy ishning konseptual asoslarini, etik tamoyillarini va transmilliy yondashuvlarini rivojlantirdilar.

Ushbu maqola sifat jihatidan nazariy-tahliliy xarakterga ega bo'lib, unda quyidagi metodlardan foydalanildi:

- **Tarixiy tahlil:** ijtimoiy ishning shakllanishi va rivojlanish bosqichlari yoritildi.
- **Taqqoslov tahlil:** AQSh, Germaniya, Norvegiya, Janubiy Koreya kabi davlatlarning ijtimoiy ish tizimi o'rganildi.
- **Deduktiv yondashuv:** xorijiy tajribalardan kelib chiqib, O'zbekiston uchun tavsiyalar ishlab chiqildi

Dunyo tajribasi shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy ishning muvaffaqiyati quyidagi omillarga bog'liq:

- **AQSh:** Professional tayyorgarlikka alohida e'tibor beriladi. Har bir ijtimoiy ishchi malakali, litsenziyaga ega bo'lishi kerak. Keng ko'lamli ijtimoiy dasturlar (Social Security, Medicaid) orqali aholiga yordam ko'rsatiladi.
- **Buyuk Britaniya:** "Care in the community" yondashuvi orqali aholining zaif qatlamlarini o'z yashash joylarida qo'llab-quvvatlash yo'lga qo'yilgan.
- **Germaniya:** Ijtimoiy ish jamiyatni modernizatsiya qilishning muhim vositasi sifatida qaraladi. Ijtimoiy ishchilar nogironlar, qariyalar, migratsiya muammolari bilan faol ishlaydi.
- **Janubiy Koreya:** Axborot texnologiyalaridan foydalanish orqali ijtimoiy xizmatlar avtomatlashtirilgan. Masofaviy konsalting xizmatlari keng joriy etilgan.

O'zbekistonda esa ijtimoiy ish sohasi endilikda rivojlanish bosqichida. Sohaga oid qonunchilik shakllanmoqda, universitetlarda maxsus yo'nalishlar

ochilmoqda, lekin kadrlar salohiyatini oshirish, amaliy tajriba almashinuvi muhim bo'lib qolmoqda.

Xorijiy tajriba shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy ish sohasida professionalizm, tizimlilik va innovatsion yondashuvlar muhim o'rin tutadi. O'zbekiston uchun quyidagi takliflar ahamiyatga ega:

- Ijtimoiy ishchilarni **kasbiy tayyorlash** va **sertifikatlash** tizimini joriy etish.
- Mahalliy sharoitlarga mos **ijtimoiy xizmatlar tarmog'ini** shakllantirish.
- Xalqaro tashkilotlar bilan **hamkorlikni kuchaytirish** va xorijiy malaka almashinuv dasturlarini joriy etish.
- Ijtimoiy xizmatlarni **raqamlashtirish**, aholi murojaatlari va yordam ko'rsatish tizimlarini soddalashtirish.

Ijtimoiy ishning tarixiy taraqqiyoti va xorijiy davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, bu soha jamiyatdagi muhim ijtimoiy muammolarni hal qilishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. O'zbekiston sharoitida ijtimoiy ish sohasini ilmiy asoslangan, zamonaviy va innovatsion yondashuvlar asosida rivojlantirish, xalqaro tajribani puxta o'rganib, milliy tizimni takomillashtirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Richmond, M. (1917). *Social Diagnosis*. New York: Russell Sage Foundation.
2. Addams, J. (1910). *Twenty Years at Hull House*. Macmillan.
3. Payne, M. (2005). *Modern Social Work Theory*. Palgrave Macmillan.
4. Lorenz, W. (2006). *Perspectives on European Social Work*. Barbara Budrich Publishers.
5. Otto, H.-U., & Ziegler, H. (2010). *Capabilities – Handlungsbefähigung und gesellschaftliche Teilhabe*. VS Verlag für Sozialwissenschaften.
6. O'zbekiston Respublikasi "Ijtimoiy xizmatlar to'g'risida"gi Qonuni, 2020.
7. UNRISD. (2016). *Policy Innovations for Transformative Change: Implementing the 2030 Agenda for Sustainable Development*.